

Hevoset ja kunta – rajapintoja -seminaari

14.6.2010 Forssa

Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila

Hyvät seminaarin osallistujat,

kiitän lämpimästi kutsusta tulla esittämään valtiovallan tervehdys seminaariinne. Seminaarin teema, hevoset ja kunta -rajapintoja, on hyvin mielenkiintoinen ja ajankohtainen. Hevosala on ollut voimakkaassa kasvussa viime vuosien aikana. Sekä hevosten että alan harrastajien ja yrittäjienkin määrä on kasvanut ja sitä kautta koko toimialan merkittävyys maaseudulle ja koko Suomelle on kasvanut. Suomen Hippoksen hevosrekisterin mukaan viimeisen kymmenen vuoden aikana harrastajamäärä on kaksinkertaistunut ollen nyt noin 117 000. Hevosomistajia on Suomessa noin 35 000 ja hevosalleja 15 000. Hevosala työllistää Suomessa kaiken kaikkiaan koko- tai osa-aikaisesti yli 15 000 henkilöä. Uusien toimijoiden lisääntyessä on ensiarvoisen tärkeää, että hevosten hyvinvointi turvataan kaikissa oloissa. Hyvinvointia voidaan parhaiten edistää aktiivisella neuvonnalla ja tiedotuksella, siitä mitä se vaatii alan yrittäjältä.

Maa- ja metsätalousministeriön näkökulmasta hevosseudella on tärkeä rooli maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen kehittämisessä. Omalta osaltaan se tukee myös maaseudun elinvoimaisuutta. Hevoskasvatuksessa 1980-luvun alussa koetun taantuman jälkeen hevosmäärä on tasaisesti kasvanut ja tällä hetkellä maassamme on yhteensä yli 70 000 hevosta. Edelleen noin puolet maamme hevosista on maataloilla ja näistä yli 2000 tilalle hevosista on muodostunut päätuotantosuunta. Myös hevosen heinän tuotannosta on erikoistuotantomuotona tullut merkittävä tulonlähde tiloille, joilla ei ole omia hevosia mutta, jotka palvelevat hevosiloja huolehtimalla rehuntuotannosta.

Niin meillä kuin muuallakin Euroopassa iso osa hevoskasvatuksesta tapahtuu pienissä yksiköissä. Monessa tapauksessa kyse on harrastustoiminnasta, jolle ei välttämättä aseteta suuria tuottovaatimuksia. Taloudellisen tuloksen parantamiseksi pyritäänkin monesti kasvatuksen rinnalla harjoittamaan jotain muuta hevosseuden liittyvää kuten valmennustoimintaa tai hoitohevosten pitoa.

Tulevaisuuden maaseutuelinkeinot voivat olla kilpailukykyisiä vain, jos ne perustuvat yhä enemmän toisaalta pitkälle vietyyn osaamiseen ja toisaalta yhteistyöhön ja verkottumiseen. Kehittyvässä yritystoiminnassa korostuvat ennen muuta liikkeenjohtotaidot. Koulutuksen ja neuvonnan rooli yritysten kilpailukykyyn ja menestysmahdollisuuksien vahvistamisessa edesauttaa omaehtoisen yrittäjäosaamisen ja yrittäjänä toimimisen asiantuntemuksen lisäämistä. Vastuu yritystoiminnasta ja sen kehittämisestä on kuitenkin yrittäjillä itsellään, mikä edellyttää aktiivisuutta, jatkuvaa oman osaamisen kehittämistä ja ympäristössä tapahtuvien muutosten seuraamista.

Hyvät kuulijat,

Alan koulutuksen suunnittelussa on tärkeää, että opetus voidaan järjestää riittävässä määrin myös yksilöllisistä tarpeista lähtien. Hevosalan yritystoimintaan siirrytään yleensä harrastuksen kautta, jolloin osaamisen lähtökohta voi vaihdella merkittävästi ja toisaalta alan sisällä voi olla hyvinkin erityyppistä yritystoimintaa. Yritystoimintaa suunniteltaessa ja kehitettäessä keskeinen tekijä on asiakaslähtöisyys, mikä tulisi ottaa erityisesti huomioon myös koulutuksessa. Hyvät kulkuyhteydet ja sijainti ovat tärkeitä tekijöitä jo toimintaa suunniteltaessa. Alan kilpailukykyyn kannalta on välttämätöntä, että palvelutuotannon laadun merkitykseen kiinnitetään huomiota jo peruskoulutusvaiheessa.

Itse hevosiin liittyvän osaamisen lisäksi alalla toimivalta odotetaan monia yrittäjyyteen ja asiakaspalveluun liittyviä taitoja. Yleisesti voitaneenkin sanoa, että odotukset alalla kohdistuvat toiminnan ammattimaisuuden lisäämiseen. Tämä luonnollisesti luo tarpeen paitsi kattavaan peruskoulutukseen myös täydennyskoulutukseen, jotta koulutettujen siirtyminen muihin tehtäviin olisi mahdollisimman vähäistä. Eräs iso haaste koulutuksen järjestämisessä onkin alan kulloistenkin tarpeiden ja toisaalta työhön siirtymisen/pysymisen seuranta.

Hienona esimerkkinä voin mainita Ypäjän. Ypäjällä koulutetaan hevosopistossa upeita osaajia, joiden koulutusta arvostetaan ympäri Eurooppaa. Ypäjää ei suotta kutsuta Suomen hevospitäjäksi, sillä myös hevosten lukumäärä on asukkaisiin suhteutettuna maan suurin. Ypäjällä on peräti 123 hevosta 1000 asukasta kohden, kun se muualla Suomessa on noin 14 hevosta per 1000 asukasta.

Ypäjällä on Euroopan mittakaavan mukaan erittäin merkittävä hevosresurssi niin hevostutkimuksen kuin hevoseläinlääketieteen saralla. Ypäjän Siittolanmäen lähes kolmesataa hevosta ja koko kunnan yhteensä 650 hevosta antavat upean hevosresurssin niin koulutustoiminnassa kuin tutkimuksessa ja kaikkea tätä täydentää hevoseläinsairaalan palvelut. Ypäjällä on totuttu elämään hevosten kanssa ja ympäri maata Ypäjä osataan yhdistää hevosiin.

Hyvät seminaarin osallistujat,

Maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa muun ohella myös hevosalan tutkimushankkeita. Tutkimusaiheet ovat kohdistuneet pääosin vuonna 2005 toimineen työryhmän esittämille priorisoiduille painoaloille, joita olivat 1) hevoskasvatuksen edellytysten parantaminen, 2) hevostalous ja 3) hevosala osana yhteiskuntaa. Voidaan kuitenkin sanoa, että iso osa hankkeista on painottunut biologiseen tutkimukseen. Toiveena onkin, että tutkimus voisi jatkossa kohdistua aiempaa enemmän taloudelliseen kuten yritystoiminnan kilpailukykyä ja yhteiskunnallista merkitystä käsittelevään tutkimukseen. Esimerkiksi hevosalan kannattavuudesta tutkittua tietoa lienee melko vähän.

Hevosalan palveluiden kysynnän johdosta hevostallien lisääntyminen kaupunkien lievealueilla on joissain tapauksissa saattanut aiheuttaa ristiriitoja mm. tallinomistajien ja asukkaiden välille. Tallien ympäristövaikutukset ovat myös voineet tuoda painetta säädellä tallirakentamista kuntien rakennusjärjestyksissä ja ympäristönsuojelumääräyksissä asutuskeskusten lähistöllä, jossa kysyntää esimerkiksi ratsastustoiminnalle on eniten. Ympäristöministeriön johdolla toimineessa työryhmässä, josta myöhemmin kuulemme lisää, onkin pohdittu hevosalan maankäyttöä ja sen ohjausta. Työryhmä on muun ohella katsonut, että annettavien määräysten tulee perustua paikallisiin tarpeisiin ja riittävään tietoon alueen olosuhteista. Olosuhteet ja ohjauksen tarve voivat vaihdella merkittävästikin. Työryhmä on alleviivannut eri viranomaisten ja hevosalan toimijoiden yhteistyön merkitystä säädösten, ohjeiden ja suositusten laadinnassa.

Hevosalan yrittäjäksi tai toimijaksi ryhtyjällä tulisi lähtökohtaisesti olla hyvä tietämys myös hevosella liikkumisen pelisäännöistä. Vaikka ratsain liikkuminen kuuluu yleisesti ottaen

jokamiehen oikeuteen, oikeus ei kuitenkaan ole rajoituksetonta ja maanomistajan ja muiden liikkujien asema tulisi ottaa huomioon. Hyvä käytäntö on olla aina yhteydessä maanomistajiin. Rakentamishankkeita suunniteltaessa tulisi jo lähtökohtaisesti kiinnittää huomiota myös siihen, miten hevosilla voidaan liikkua tilan ulkopuolella. Joissain tapauksissa voidaan joutua käyttämään lähes yksinomaan muiden hallinnassa olevia alueita.

Hieno esimerkki tässä hevosten huomioimisessa liikennesuunnittelussa on jälleen Ypäjä, sillä siellä on hevosille omat "kevyen liikenteen" väylät siis suojatiet. Muistan kun niistä käytiin keskustelua 15 vuotta sitten. Ypäjän kunta onkin panostanut hevostalouteen muun muassa kehittämällä ja rakentamalla näitä hevosväyliä.

Hyvät kuulijat,

Tänä päivänä merkittävä osa hevosistamme on raviurheilukäytössä. Voimakkaasti kehittynyt ravikilpailutoiminta on osaltaan mahdollistanut hevostaloudessamme tapahtuneen myönteisen kehityksen. Totopelitoiminnasta kertyneillä varoilla on ollut mahdollista tukea kotimaista hevoskasvatusta ja parantaa kilpailutoiminnan yleisiä puitteita ja toimintaedellytyksiä. Koska ravipelien tuotot ja niistä maksettavat palkinnot ovat hevostalouden merkittävin rahoituslähde, ravikilpailutoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen on siten koko alan avainkysymyksiä myös tulevaisuudessa.

Voidaankin sanoa, että hevosalan toiminnan keskeisenä kulmakivenä on arpajaislaki ja sen mahdollistama rahapeli-toiminta. Suomalainen rahapelijärjestelmä rakentuu arpajaislainsäädännön mukaisesti kolmesta rinnakkaisesta yksinoikeudesta. Sallitut rahapelit on arpajaislaissa jaettu kolmeen ryhmään siten, että kunkin ryhmän mukaisia pelejä järjestää yksi rahapeliyhteisö. Myös tuotto-kohteet on jaettu rahapeliryhmittäin ja tuotot on tarkoitettu käytettäväksi arpajaislaissa määriteltäviin yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

Sisäasiainministeriön asettaman hankkeen pohjalta arpajaislakia ollaan parhaillaan uudistamassa. Hanke oli kaksivaiheinen, jonka ensimmäiseen vaiheeseen kuului rahapelien markkinointia, ikärajoja, valvontaviranomaisen toimivaltuuksia ja rangaistus-säännöstä koskevat säädösesitykset. Ensimmäisen vaiheen säädösvalmistelu on nyt

loppusuoralla eduskunnassa. Hankkeen toiseen vaiheeseen sisältyi rahapelijärjestelmää, rahapelien jaottelua, rahapelite toiminnan ohjausta ja valvontaviranomaisen organisointia koskevat säädösesitykset. Hevosalan kannalta ehdotuksen tärkeimpiä kohtia ovat siirtyminen lakisääteiseen yksinoikeusjärjestelmään nykyisestä määräaikaan toimilupiin pohjautuvasta järjestelmästä sekä kaikkien hevoskohteisten pelien siirtäminen jatkossa Fintoto Oy:n toimeenpantavaksi. Ratkaisun uskotaan luovan myös nykyistä paremmat mahdollisuudet hevostalouden toimintaedellytysten turvaamiselle.

Hyvät seminaarin osallistujat,

toivotan teille mielenkiintoista seminaaripäivää. Tänään tullaan pureutumaan siihen, mitä lisäarvoa hevostalous voi tuoda kunnille. Toivon, että monet saavat puheenvuoroista hyviä ideoita ja oppia omiin kuntiin vietäväksi. Hevostalous kasvaa ja tulee kasvamaan, joten sen merkitys on kunnille suuri. Hevosalaa arvostetaan ja hyödynnetään varmasti yhä paremmin tulevaisuudessa, joten siihen on hyvä perehtyä kunnolla.

Hyvää seminaarin jatkoa!